

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (stora avdelningen)
den 14 december 2005 *

I mål T-69/00,

Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio SpA (FIAMM), Montecchio Maggiore (Italien),

Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio Technologies, Inc. (FIAMM Technologies), East Haven, Delaware (Förenta staterna),

företrädna av advokaterna I. Van Bael, A. Cevese och F. Di Gianni, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska unionens råd, företrätt av G. Maganza, J. Huber, F. Ruggeri Laderchi och S. Marquardt, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångspråk: italienska.

och

Europeiska gemenskapernas kommission, inledningsvis företrädd av P. Kuijper, L. Gussetti, V. Di Bucci, C. Brown och E. Righini, därefter av P. Kuijper, L. Gussetti, V. Di Bucci och E. Righini, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

med stöd av

Konungariket Spanien, inledningsvis företrädd av R. Silva de Lapuerta, därefter av E. Braquehais Conesa, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

intervenient,

angående en talan om ersättning för skada som påstås ha uppkommit till följd av den tilläggstull som Amerikas förenta stater har tagit ut på import av sökandenas stationära ackumulatörer enligt bemyndigande från Världshandelsorganisationens (WTO) tvistlösningsorgan efter fastställandet av att gemenskapsordningen för import av bananer var oförenlig med de avtal och överenskommelser som utgör bilagor till avtalet om upprättande av WTO,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden B. Vesterdorf samt domarna P. Lindh, J. Azizi, J. Pirrung, H. Legal, R. García-Valdecasas, V. Tiili, J.D. Cooke, A.W.H. Meij, M. Vilaras och N. Forwood,

justitiesekreterare: E. Coulon,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingarna den 11 mars 2003 och den 26 maj 2004,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser

- 1 Den 15 april 1994 undertecknade gemenskapen slutakten om avslutning av de multilaterala handelsförhandlingarna i Uruguayrundan, avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (nedan kallad WTO) samt samtliga avtal och överenskommelser som anges i bilagorna 1–4 till avtalet om upprättande av WTO (nedan kallade WTO-avtalen).

- 2 Efter ovannämnda undertecknande antog kommissionen beslut 94/800/EG av den 22 december 1994 om ingående på Europeiska gemenskapens vägnar, vad beträffar frågor som omfattas av dess behörighet, av de avtal som är resultatet av de multilaterala förhandlingarna i Uruguayrundan (1986–1994) (EGT L 336, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 38, s. 3).

- 3 Såsom framgår av ingressen till avtalet om upprättande av WTO har parterna avsett att träffa "ömsesidiga och för alla parter fördelaktiga överenskommelser syftande till väsentlig nedsättning av tullar och andra hinder för handeln samt till avskaffande av diskriminerande behandling i internationella handelsförbindelser".

- 4 I punkt 2 i artikel II i avtalet om upprättande av WTO föreskrivs följande:

"De avtal och därmed sammanhängande rättsliga instrument som ingår i bilagorna 1, 2 och 3 ... utgör integrerade delar av detta avtal och är bindande för alla medlemmar."

- 5 I punkt 4 i artikel XVI i avtalet, som har rubriken "Övriga bestämmelser", föreskrivs följande:

"Varje medlem skall säkerställa att dess lagar och andra författningar samt administrativa förfaranden står i överensstämmelse med de skyldigheter som följer av de bifogade avtalen."

- 6 I andra punkten sista meningen i artikel 3, som har rubriken "Allmänna bestämmelser", i Överenskommelse om regler och förfaranden vid tvistlösning (nedan kallad överenskommelsen) i bilaga 2 till avtalet om upprättande av WTO, föreskrivs dessutom följande:

"Rekommendationer och utslag från [tvistlösningsorganet] kan inte öka eller minska rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i de berörda avtalen."

- 7 I artikel 3.7 i överenskommelsen föreskrivs följande:

"En medlem skall, innan ett ärende tas upp, noga överväga om ett tillgripande av dessa förfaranden är fruktbart. Syftet med tvistlösningssystemet är att uppnå en tillfredsställande lösning av en tvist. En lösning som är ömsesidigt godtagbar för parterna i en tvist och förenlig med de berörda avtalen är klart att föredra. I avsaknad av en ömsesidigt överkommen lösning är det primära syftet med tvistlösningssystemet vanligen att säkerställa att berörda åtgärder dras tillbaka, om dessa befunnits vara oförenliga med bestämmelserna i ett berört avtal. Möjligheten till kompensation skall endast utnyttjas om ett omedelbart tillbakadragande av åtgärden inte är praktiskt möjligt och som en tillfällig åtgärd i avvaktan på att en åtgärd som är oförenlig med ett berört avtal dras tillbaka. Den sista utväg som [överenskommelsen] erbjuder en medlem som åberopat förfarandena om tvistlösning är möjligheten att på diskriminerande grund upphäva medgivanden eller andra skyldigheter enligt de berörda avtalen gentemot den andra medlemmen, under förutsättning att [tvistlösningsorganet] ger bemyndigande till sådana åtgärder."

- 8 I artikel 7 i överenskommelsen föreskrivs att tvistlösningsorganet (nedan kallat DSB) vid fastställande av rekommendationer eller utslag i frågor som detta organ har att avgöra skall bistås av paneler som utreder ärendena. I artikel 12.7 i överenskommelsen föreskrivs att när parterna i tvisten inte lyckats uppnå en ömsesidigt godtagbar lösning, skall panelen framlägga sina slutsatser i en skriftlig rapport till DSB.
- 9 Enligt artikel 17 i överenskommelsen skall DSB upprätta ett permanent överprövningsorgan, som skall behandla överklaganden av panelärenden.
- 10 I artikel 19 i överenskommelsen föreskrivs att om en panel eller överprövningsorganet kommer fram till att en åtgärd är oförenlig med WTO-avtalet, skall den rekommendera att den berörda medlemmen gör åtgärden förenlig med avtalet. Utöver sina rekommendationer, kan panelen eller överprövningsorganet även framlägga förslag om på vilka sätt medlemmen i fråga skulle kunna genomföra rekommendationerna.
- 11 I artikel 21.1 i överenskommelsen, som har rubriken "Övervakning av genomförandet av rekommendationer och utslag", föreskrivs att ett skyndsamt uppfyllande av rekommendationer eller utslag från DSB är väsentligt för att åstadkomma en effektiv tvistlösning till gagn för alla medlemmar.
- 12 I artikel 21.3 i överenskommelsen föreskrivs att om det är omöjligt för medlemmen att omgående efterkomma DSB:s rekommendationer och utslag, skall den berörda medlemmen ges rimlig tid, i förekommande fall fastställd genom bindande skiljedom.

- 13 För det fall det råder oenighet om huruvida åtgärder för att efterkomma rekommendationer eller utslag från DSB verkligen har vidtagits eller står i överensstämmelse med ett WTO-avtal, föreskrivs i artikel 21.5 i överenskommelsen att tvisten skall avgöras i enlighet med de tvistlösningsförfaranden som fastställs av DSB och så långt möjligt med anlitande av den ursprungliga panelen.
- 14 Enligt artikel 21.6 i överenskommelsen skall DSB övervaka genomförandet av antagna rekommendationer eller utslag, och såvida inte DSB beslutar om annat skall frågan om genomförandet av rekommendationer och utslag tas upp på dagordningen vid DSB:s möte minst sex månader efter utgången av den rimliga tidsfrist som föreskrivs i artikel 21.3 och skall kvarstå på dagordningen för DSB:s möten till dess frågan lösts.
- 15 I artikel 22 i överenskommelsen, som har rubriken "Kompensation och upphävande av medgivanden", föreskrivs följande:

"1. Kompensation och upphävande av medgivanden eller andra skyldigheter är tillfälliga åtgärder som kan tillgripas i händelse av att rekommendationer och utslag inte genomförs inom rimlig tid. Varken kompensation eller upphävande av medgivanden eller andra skyldigheter är emellertid att föredra framför ett fullständigt genomförande av en rekommendation om att göra en åtgärd förenlig med de berörda avtalen. Kompensation är frivillig och skall, om sådan lämnas, vara förenlig med de berörda avtalen.

2. Om den berörda medlemmen underlåter att göra den åtgärd som befunnits oförenlig med ett berört avtal förenlig med detta eller på annat sätt brister i att efterkomma rekommendationerna och utslagen inom sådan rimlig tid som fastställs med stöd av artikel 21.3, skall medlemmen, om så begärs, senast före utgången av

den rimliga tidsperioden inleda förhandlingar med den part som åberopat förfarandena för tvistlösning i syfte att komma fram till en ömsesidigt godtagbar kompensation. Om tillfredsställande kompensation inte överenskommits inom 20 dagar efter den dag då den rimliga tidsperioden löpt ut, kan den part som åberopat förfarandena för tvistlösning begära bemyndigande från DSB att upphäva medgivanden eller andra skyldigheter enligt de berörda avtalen gentemot den berörda medlemmen.

3. Den klagande parten skall, när den överväger vilka medgivanden eller andra skyldigheter som skall upphävas, tillämpa följande principer och förfaranden:

- a) den allmänna principen är att den klagande parten i första hand bör söka upphäva medgivanden eller andra skyldigheter inom samma område(n) som det (de) där panelen eller överprövningsorganet funnit det föreliggande överträdelse av skyldigheter eller upphävande eller minskning av förmåner.
- b) om parten i fråga inte anser det praktiskt eller ändamålsenligt att upphäva medgivanden eller andra skyldigheter inom samma område(n) kan den upphäva medgivanden eller skyldigheter inom andra områden i samma avtal.
- c) om parten i fråga inte anser det praktiskt eller ändamålsenligt att upphäva medgivanden eller andra skyldigheter inom andra områden i samma avtal, och omständigheterna är tillräckligt allvarliga, kan den upphäva medgivanden eller skyldigheter inom ramen för ett annat berört avtal.

...

4. Omfattningen av upphävandet av de av DSB bemyndigade medgivandena eller andra skyldigheterna skall motsvara omfattningen av upphävda eller minskade förmåner.

...

6. Om den situation som beskrivs i punkt 2 inträffar, skall DSB på begäran ge bemyndigande om att upphäva medgivanden eller andra skyldigheter inom 30 dagar från utgången av en rimlig tidsperiod, såvida inte DSB enhälligt beslutar att avslå begäran. Om emellertid den berörda parten motsätter sig omfattningen av det upphävande som föreslagits eller hävdar att principerna och förfarandena i punkt 3 inte följts i fall då en klagande part begärt bemyndigande om att få upphäva medgivanden eller andra skyldigheter ..., skall frågan hänskjutas till skiljedom. Sådan skiljedom skall genomföras av den ursprungliga panelen, om dess medlemmar är tillgängliga, eller av skiljedomare som utnämns av generaldirektören, och vara slutförd inom 60 dagar från den dag den rimliga tidsperioden utlöpt. Medgivanden eller andra skyldigheter skall inte upphävas under skiljedomsförfarandet.

7. Skiljedomaren skall, då han agerar enligt punkt 6, inte pröva vilket slag av medgivanden eller andra skyldigheter som skall upphävas utan skall avgöra om omfattningen av sådant upphävande motsvarar omfattningen av upphävandet eller minskningen av förmåner. ... Parterna skall acceptera skiljedomarens beslut som slutgiltigt och parterna skall inte begära en andra skiljedom. DSB skall skyndsamt underrättas om skiljedomarens beslut och skall på begäran ge bemyndigande om att upphäva medgivanden eller andra skyldigheter om denna begäran överensstämmer med skiljedomarens beslut, såvida inte DSB enhälligt beslutar att avslå begäran.

8. Upphävande av medgivanden eller andra skyldigheter skall vara tillfälliga åtgärder och endast tillämpas intill dess att en åtgärd som befunnits vara oförenlig med ett berört avtal har avskaffats, eller till dess att den medlem som har att efterkomma rekommendationerna eller utslagen erbjuder en lösning på det problem som förorsakas av upphävande eller minskning av förmåner, eller till dess att en ömsesidigt tillfredsställande lösning har nåtts. DSB skall, i enlighet med artikel 21.6 [i överenskommelsen], löpande övervaka genomförandet av antagna rekommendationer eller utslag, inbegripet sådana fall där kompensation lämnats eller medgivanden eller andra skyldigheter upphävts men rekommendationer om att göra en åtgärd förenlig med de berörda avtalen inte genomförts.

...”

Bakgrund till tvisten

- 16 Den 13 februari 1993 antog rådet förordning (EEG) nr 404/93 om den gemensamma organisationen av marknaden för bananer (EGT L 47, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 48, s. 129) (nedan kallad den gemensamma organisationen av bananmarknaden). I ordningen för handel med tredje land som infördes genom avdelning IV i denna förordning föreskrevs förmånsbehandling avseende bananer från vissa stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS-staterna), som undertecknat fjärde AVS–EEG-konventionen i Lomé den 15 december 1989 (EGT L 229, 1991, s. 3; svensk specialutgåva, område 11, volym 17, s. 59).
- 17 Efter klagomål som i februari 1996 ingavs till DSB av flera WTO-medlemmar, däribland Ecuador och Amerikas förenta stater, avgav den panel som upprättats i enlighet med bestämmelserna i överenskommelsen den 22 maj 1997 rapporter enligt vilka ordningen för import enligt den gemensamma organisationen av bananmarknaden var oförenlig med gemenskapens åtaganden enligt WTO-avtalen. I de

rapporter som upprättats av panelen rekommenderades även att DSB skulle uppmana gemenskapen att ändra denna ordning så att gemenskapen uppfyllde sina skyldigheter enligt WTO-avtalen.

- 18 Gemenskapen ingav ett överklagande, varefter det permanenta överprövningsorganet den 9 september 1997 i huvudsak fastställde panelens slutsatser och rekommenderade DSB att anmoda gemenskapen att se till att de omtvistade gemenskapsrättsliga bestämmelserna blev förenliga med WTO-avtalen.
- 19 Den 25 september 1997 antog DSB rapporterna från panelen och överprövningsorganet.
- 20 Den 16 oktober 1997 informerade gemenskapen, i enlighet med artikel 21.3 i överenskommelsen, DSB om att den fullt ut skulle uppfylla sina internationella förpliktelser.
- 21 Den 17 november 1997 begärde de klagande staterna, med stöd av artikel 21.3 c i överenskommelsen, att en rimlig tidsfrist inom vilken gemenskapen skulle uppfylla sina skyldigheter skulle fastställas genom bindande skiljedom.
- 22 Genom skiljedom som offentliggjordes den 7 januari 1998 fastställdes för detta ändamål en tidsperiod avseende tiden från den 25 september 1997 till den 1 januari 1999.
- 23 Genom förordning (EG) nr 1637/98 av den 20 juli 1998 om ändring av förordning nr 404/93 (EGT L 210, s. 28) ändrade rådet ordningen för handel med bananer med tredje länder.

24 I ingressen till förordning nr 1637/98 föreskrivs följande:

"(1) Det är lämpligt att göra vissa ändringar i bestämmelserna om handel med tredje land i avdelning IV i förordning ... nr 404/93.

(2) Gemenskapens internationella åtaganden inom [WTO] och dess åtaganden gentemot de övriga parter som undertecknat den fjärde AVS-EG-konventionen bör infrias, samtidigt som målen för [den gemensamma organisationen av bananmarknaden] uppnås.

...

(9) Denna förordning bör ses över vid slutet av en lämplig försöksperiod."

25 Den 28 oktober 1998 antog kommissionen förordning (EG) nr 2362/98 om tillämpningsföreskrifter till förordning nr 404/93 rörande ordningen för import av bananer till gemenskapen (EGT L 293, s. 32). Denna förordning innehåller alla bestämmelser som är nödvändiga för att genomföra den nya ordningen för handel med bananer med tredje land, bland annat de övergångsbestämmelser som motiveras av ett snabbt ikraftträdande av dessa tillämpningsföreskrifter.

- 26 Amerikas förenta stater ansåg att gemenskapens nya ordning för import av bananer syftade till att vidmakthålla de rättsstridiga delarna i den tidigare ordningen i strid med WTO-avtalen och DSB:s beslut av den 25 september 1997, och offentliggjorde den 10 november 1998 en provisorisk förteckning över de varor från medlemsstaterna i gemenskapen vilka de, som en motåtgärd, avsåg att belägga med en tilläggsimporttull.
- 27 Amerikas förenta stater meddelade den 21 december 1998 att de hade för avsikt att redan den 1 februari 1999, eller senast från och med den 3 mars 1999, ta ut 100 procents tull på import av sådana gemenskapsvaror som angavs i den förteckning som upprättats av de amerikanska myndigheterna.
- 28 Den 14 januari 1999 begärde Amerikas förenta stater i enlighet med artikel 22.2 i överenskommelsen bemyndigande från DSB att upphäva medgivanden gentemot gemenskapen och dess medlemsstater och därmed sammanhängande skyldigheter enligt Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) från 1994 och Allmänna tjänstehandelsavtalet (GATS) motsvarande ett handelsbelopp på 520 miljoner USDollar (USD).
- 29 Under ett möte i DSB som hölls från den 25 januari till den 1 februari 1999 bestred gemenskapen detta belopp med motiveringen att det inte motsvarade omfattningen av de upphävda eller minskade förmåner som drabbat Amerikas förenta stater och gjorde gällande att de principer och förfaranden som anges i artikel 22.3 i överenskommelsen inte hade iakttagits.
- 30 Den 29 januari 1999 beslutade DSB, på gemenskapens begäran, att hänskjuta denna fråga till den ursprungliga panelen för skiljedom med stöd av artikel 22.6 i överenskommelsen, och att avvakta med att ta ställning till begäran om bemyndigande från Amerikas förenta stater till dess att det tillåtna beloppet avseende de tullar som skulle tas ut som en motåtgärd fastställts.

- 31 Den 3 mars 1999 ålade de amerikanska myndigheterna gemenskapsexportörerna av varor som fanns med på den nya förteckning som de upprättat en skyldighet att ställa en bankgaranti på 100 procent av de berörda importvarornas värde.
- 32 I beslut av den 9 april 1999 fann skiljedomarna att flera bestämmelser i den nya ordningen för import enligt den gemensamma organisationen av bananmarknaden stred mot bestämmelserna i WTO-avtalen och de fastställde omfattningen av upphävda eller minskade förmåner som drabbat Amerikas förenta stater till 191,4 miljoner USD per år. Vidare ansåg de att detta lands upphävande av medgivanden och därmed sammanhängande skyldigheter enligt Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) från 1994 gentemot gemenskapen och dess medlemsstater avseende handel med ett belopp om högst 191,4 miljoner USD per år var förenligt med artikel 22.4 i överenskommelsen.
- 33 Den 7 april 1999 begärde Amerikas förenta stater med stöd av artikel 22.7 i överenskommelsen bemyndigande från DSB att påföra importtullar med upp till detta belopp.
- 34 I ett pressmeddelande av den 9 april 1999 tillkännagav United States Trade Representative (Amerikas förenta staters särskilde representant i handelsfrågor) (nedan kallad den särskilde representanten) en förteckning över de varor som skulle beläggas med importtullar med en tullsats på 100 procent. På denna förteckning över varor från Österrike, Belgien, Finland, Frankrike, Tyskland, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Portugal, Spanien, Sverige och Förenade kungariket, upptogs bland annat "blyackumulatorer, andra än sådana som används som startbatterier för kolvmotorer eller som främsta energikälla för elfordon". Det angavs att den särskilde representanten skulle offentliggöra beslutet att införa tullar med en tullsats på 100 procent i *Federal Register* och att han hade för avsikt att fastställa det datum då de skulle börja tas ut till den 3 mars 1999.

- 35 Detta beslut, som offentliggjordes den 19 april 1999 i *Federal Register* (volym 64, nr 74, s. 19209–19211), antogs med stöd av section 301 i 1974 års Trade Act, enligt vilken den särskilde representanten skall vidta bemyndigade åtgärder om han konstaterar att överträdelser har skett av rättigheter som Amerikas förenta stater har enligt ett handelsavtal.
- 36 Av rubriken "Datum för ikraftträdande" i ovannämnda beslut framgår att "[den särskilde representanten] beslutat att en värdetull på 100 procent skall tillämpas med verkan från den 19 april 1999, på de varor som släppts ut på marknaden eller som tagits ur lager för att de skulle kunna släppas ut på marknaden, den 3 mars 1999 eller efter detta datum".
- 37 Den 6 april 1999 kom en panel som upprättats på begäran från Ecuador den 18 december 1998 i enlighet med artikel 21.5 i överenskommelsen, fram till att den nya gemenskapsordningen för import av bananer var oförenlig med bestämmelserna i WTO-avtalen. Panelens rapport godkändes av DSB den 6 maj 1999.
- 38 Den 19 april 1999 bemyndigade DSB Amerikas förenta stater att på import från gemenskapen ta ut tullar med ett årligt handelsbelopp på upp till 191,4 miljoner USD.
- 39 Den 25 maj 1999 bestred gemenskapen vid WTO:s instanser de amerikanska motåtgärderna för perioden mellan den 3 mars 1999 och den 19 april 1999, särskilt på den grunden att de trädde i kraft den 3 mars 1999.
- 40 Den panel till vilken gemenskapen hänfört frågan ansåg att det stod i strid med bestämmelserna i överenskommelsen att denna amerikanska tilläggstull trädde i kraft sistnämnda datum och ändrade datumet för åtgärdens ikraftträdande till den 19 april 1999.

41 Vid förhandlingar med alla berörda parter föreslog gemenskapen ändringar i den nya gemensamma organisationen av bananmarknaden. Dessa ändringar föreskrevs i rådets förordning (EG) nr 216/2001 av den 29 januari 2001 om ändring av förordning nr 404/93 (EGT L 31, s. 2).

42 I ingressen till förordning nr 216/2001 föreskrivs följande:

”(1) Många och intensiva kontakter har ägt rum med leverantörländerna liksom med andra berörda parter för att få slut på de tvister som pågår med anledning av det importsystem som upprättades genom förordning ... nr 404/93 och för att ta hänsyn till slutsatserna från den särskilda grupp som inrättats inom ramen för [WTO:s] system för lösning av tvister.

(2) En analys av alla yttranden som lagts fram för kommissionen har lett till bedömningen att det på medellång sikt bör upprättas ett importsystem grundat på tillämpningen av en tull med lämplig tullsats och tillämpningen av en förmånstull för import från AVS-länderna för att dels få de bästa garantier för att förverkliga målen för den gemensamma organisationen av marknaden när det gäller gemenskapens produktion och konsumenternas efterfrågan, dels iakttä de internationella handelsbestämmelserna, för att förhindra nya tvister.

(3) Ett sådant system bör dock inrättas genom förhandlingar med gemenskapens partner enligt ... [WTO:s] förfaranden, särskilt artikel XXVIII i ... [GATT]. Resultatet av dessa förhandlingar skall föreläggas rådet för godkännande; rådet skall även i enlighet med fördragets bestämmelser fastställa den tillämpliga tullsatsen i den gemensamma tulltaxan.

(4) Fram till dess att detta system träder i kraft bör gemenskapens försörjning ske inom ramen för flera tullkvoter, som är öppna för import från alla ursprungsländer, och som förvaltas i enlighet med rekommendationerna från [DSB] ...

(5) Med tanke på de avtalsenliga åtaganden[a] gentemot AVS-länderna och med tanke på att det är nödvändigt att garantera dem rimliga konkurrensvillkor, bör tillämpningen av ... en förmånstull på 300 euro per ton [på import av bananer med ursprung i dessa länder] göra det möjligt att behålla handelsflödet i fråga. Detta leder främst till en tullfri import inom ramen för ... tullkvoterna.

(6) Kommissionen bör bemyndigas att inleda förhandlingar med de leverantörländer som har ett väsentligt intresse av att försörja gemenskapens marknad för att försöka förhandla fram en fördelning av de första två tullkvoterna. ...”

43 Den 11 april 2001 ingick Amerikas förenta stater och gemenskapen en överenskommelse om ”hur den långvariga tvisten avseende ordningen för import av bananer skall få en lösning i gemenskapen”. I denna överenskommelse anges att gemenskapen förbinder sig att ”senast den 1 januari 2006 [inrätta] en renodlad tullordning avseende import av bananer”. I detta dokument anges de åtgärder som gemenskapen förbinder sig att vidta under den övergångsperiod som löper ut den 1 januari 2006. I gengäld förbinder sig Amerikas förenta stater att provisoriskt avbryta uttaget av de tilläggstullar som de bemyndigats att ta ut på gemenskapsimport. Amerikas förenta stater angav emellertid i skrivelse av den 26 juni 2001 till DSB att denna överenskommelse ”inte i sig [utgjorde] en ömsesidigt överenskommen lösning enligt artikel [3.6 i Överenskommelse om regler och förfaranden för tvistlösning och att] det med beaktande av de åtgärder som fortfarande kvarstår för alla parter att vidta även skulle vara för tidigt att avlägsna denna punkt från DSB:s dagordning”.

- 44 Genom förordning (EG) nr 896/2001 av den 7 maj 2001 om tillämpningsföreskrifter för förordning nr 404/93 när det gäller importsystemet för bananer i gemenskapen (EGT L 126, s. 6) fastställde kommissionen tillämpningsföreskrifterna för den nya gemenskapsordningen för import av bananer som infördes genom förordning nr 216/2001.
- 45 Amerikas förenta stater upphävde tillämpningen av sina tilläggstullar med verkan från den 30 juni 2001. Från och med den 1 juli 2001 sänktes deras importtullar på stationära ackumulatörer med ursprung i gemenskapen till den ursprungliga tullsatsen på 3,5 procent.
- 46 Av den statistik som kommissionen ingett på förstainstansrättens begäran framgår att det totala värdet cif (kostnad, frakt, försäkring) av importen från gemenskapen av blyackumulatörer till Amerikas förenta stater uppgick till 33 748 879 USD år 1998, till 21 825 385 USD år 1999, till 15 938 040 USD år 2000 och, slutligen, till 15 617 997 USD år 2001.
- 47 Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio SpA (FIAMM) och Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio Technologies, Inc. (FIAMM Technologies) utövar sin verksamhet bland annat inom området stationära ackumulatörer som huvudsakligen används inom telekommunikationsområdet och som ingår bland de varor som belagts med tilläggstull från den 19 april 1999 till den 30 juni 2001.

Förfarandet

- 48 Genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 23 mars 2000 väckte sökandena förevarande talan om ersättning för den skada som de anser har uppkommit till följd av denna tilläggstull.

- 49 Genom beslut av ordföranden på fjärde avdelningen den 11 september 2000 tilläts Konungariket Spanien intervensera till stöd för svarandens yrkanden.
- 50 Enligt förstainstansrättens beslut av den 4 juli 2002 hänsköts, på begäran av kommissionen som ingavs med stöd av artikel 51.1 andra stycket i förstainstansrättens rättegångsregler, förevarande mål till en avdelning i utökad sammansättning, sammansatt av fem domare.
- 51 Målet tilldelades åter första avdelningen i utökad sammansättning den 7 oktober 2002, i enlighet med förstainstansrättens beslut av den 4 juli 2002 om avdelningarnas sammansättning och tilldelningen av mål till dem.
- 52 Genom beslut av den 13 december 2002 utsåg förstainstansrätten en ny referent, då den inledningsvis utsedde referentens mandat hade löpt ut.
- 53 Genom beslut av ordföranden på första avdelningen i utökad sammansättning den 3 februari 2003 förenades, sedan parterna hörts, förevarande mål och de konnexa målen T-151/00 och T-301/00, vad gäller det muntliga förfarandet, i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna.
- 54 Parterna utvecklade sin talan och besvarade förstainstansrättens frågor vid den förhandling som första avdelningen i utökad sammansättning höll i målet den 11 mars 2003.

- 55 Förstainstansrätten återupptog det muntliga förfarandet i förevarande mål genom beslut av den 23 mars 2004.
- 56 Förstainstansrätten beslöt, sedan parterna hörts, att den 1 april 2004 hänskjuta de förenade målen T-69/00, T-151/00 och T-301/00 samt de förenade målen T-320/00, T-383/00 och T-135/01 till förstainstansrättens stora avdelning.
- 57 Genom beslut av den 19 maj 2004 förenade ordföranden på stora avdelningen, sedan parterna hörts, de sex ovannämnda målen vad gäller det muntliga förfarandet.
- 58 Förstainstansrätten uppmanade parterna, såsom en processledningsåtgärd, att skriftligen besvara ett antal frågor före den muntliga förhandlingen. Parterna ingav i vederbörlig ordning den begärda informationen.
- 59 Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid den förhandling som stora avdelningen höll i målet den 26 maj 2004.

Parternas yrkanden

- 60 Sökandena har i sin ansökan yrkat att förstainstansrätten skall

— förplikta svarandena att till sökandena utge skadestånd med 10 760 798,32 euro (20 835 811 027,16 italienska lire) eller med ett annat belopp som förstainstans-

rätten finner skäligt, med förbehåll för att beloppet kan komma att justeras under förfarandet, jämte ränta beräknad enligt italiensk lag från den tidpunkt då de till de amerikanska myndigheterna erlade höjda tullar med 96,5 procent till dess att det totala beloppet betalas, samt dröjsmålsränta med 8 procent vid försenad betalning av de utdömda beloppen efter det att domen meddelats,

— förplikta svarandena att ersätta rättegångskostnaderna.

61 Sökandena uppgav under förhandlingen, efter det att de uppmanats att precisera den påstådda skadan, att de hade lidit en förlust på 12 139 521 euro, som uteslutande avsåg erläggandet av tilläggstullen.

62 Svarandena, med stöd av Konungariket Spanien, har yrkat att förstainstansrätten skall

— avvisa eller ogilla talan,

— förplikta sökandena att ersätta rättegångskostnaderna.

Upptagande till sakprövning

63 Svarandena har, utan att göra någon formell invändning om rättegångshinder enligt artikel 114 i rättegångsreglerna, påpekat att talan inte kan tas upp till sakprövning dels på grund av att ansökan inte uppfyller kraven i artikel 44.1 c i

rättegångsreglerna, dels på grund av att förstainstansrätten saknar behörighet att döma i målet.

Anmärkningen att ansökan inte uppfyller kraven i artikel 44.1 c i rättegångsreglerna

Parternas argument

- 64 Svarandena har gjort gällande att det, i strid med de krav som uppställs i artikel 44.1 c i rättegångsreglerna, inte i ansökan tydligt anges vilken gemenskapsrättsakt som har gett upphov till utomobligatoriskt skadeståndsansvar för gemenskapen och att det inte heller tydligt anges vilket agerande — handling eller underlåtenhet — som läggs svarandeinstitutionerna till last.
- 65 Sökandena anser däremot att de tillräckligt tydligt har angett vilket agerande de lägger svarandena till last, nämligen underlåtenhet att inom den frist som uppställts av DSB anta bestämmelser som med giltig verkan ändrar förordning nr 404/93, i strid med gemenskapens skyldigheter enligt WTO-avtalen.
- 66 Sökandena anser att det enbart är en terminologisk fråga huruvida gemenskapen avsiktligt har åsidosatt WTO-bestämmelserna genom antagandet av de ifrågasatta gemenskapsbestämmelserna eller genom sin underlåtenhet att göra dessa bestämmelser förenliga med bestämmelserna i WTO-avtalen.

Förstainstansrättens bedömning

- 67 Förstainstansrätten erinrar om att enligt artikel 21 första stycket i domstolens stadga, som enligt artikel 53 första stycket i denna stadga skall tillämpas på förfarandet vid förstainstansrätten, och enligt artikel 44.1 c i förstainstansrättens rättegångsregler, skall en ansökan innehålla uppgifter om föremålet för talan samt en kortfattad framställning av grunderna för denna. Dessa uppgifter skall vara tillräckligt klara och precisa för att svaranden skall kunna förbereda sitt försvar och förstainstansrätten skall kunna pröva talan, i förekommande fall utan att ha tillgång till andra uppgifter. För att kunna garantera rättssäkerheten och en god rättskipning krävs, för att en talan skall kunna tas upp till sakprövning, att de väsentligaste faktiska och rättsliga omständigheter som talan grundas på åtminstone kortfattat men på ett konsekvent och begripligt sätt framgår av innehållet i själva ansökan.
- 68 För att en ansökan om ersättning för skada som, såsom i förevarande fall, påstås ha vållats av en gemenskapsinstitution skall uppfylla dessa krav måste den innehålla uppgifter som gör det möjligt att fastställa vilket agerande sökanden lägger institutionen till last, och skälen till att han anser att det finns ett orsakssamband mellan detta agerande och den skada som han påstår sig ha lidit (förstainstansrättens dom av den 29 januari 1998 i mål T-113/96, Dubois et Fils mot rådet och kommissionen, REG 1998, s. II-125, punkterna 29 och 30).
- 69 Såsom framgår av sökandenas argumentation har de hävdade att de lidit skada till följd av att svarandeinstitutionerna inte har antagit de ändringar i gemenskapsordningen för import av bananer som är nödvändiga för att inom den frist som uppställts av DSB göra den förenlig med gemenskapens åtaganden enligt WTO-avtalen.
- 70 Ansökan innehåller således, till skillnad från vad svarandena har gjort gällande, uppgifter som gör det möjligt att fastställa vilket agerande sökandena lägger institutionen till last och som de anser har orsakat skadan.

- 71 Det framgår för övrigt av svarandenas argumentation avseende huruvida talan är välgrundad att de med ändamålsenlig verkan har kunnat förbereda sitt försvar avseende villkoren för att gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar skall uppkomma. Härav följer att förstainstansrätten kan pröva förevarande talan med full kännedom om omständigheterna i målet och med iakttagande av den kontradiktorska principen.
- 72 Svarandenas anmärkning att talan inte uppfyller kraven i artikel 44.1 c i rättegångsreglerna kan således inte godtas.

Förstainstansrättens behörighet

Parternas argument

- 73 Kommissionen anser att påförandet av en tilläggstull på varor som sökandena importerat till Förenta staterna är en följd av ett beslut som fattats av regeringen i denna stat och inte av en rättsakt från en gemenskapsinstitution.
- 74 Enligt ordalydelsen i artikel 288 EG krävs vidare att det finns ett direkt samband mellan den ifrågasatta rättsakten och gemenskapens verksamhet, eftersom inte enbart sökandenas formella yrkande att deras skada uppstått till följd av rättsakter som antagits av gemenskapsinstitutionerna kan vara avgörande för frågan huruvida förstainstansrätten är behörig.

- 75 När sökandena påstår att den amerikanska regeringen aldrig skulle ha höjt de omtvistade importtullarna om den inte hade fått bemyndigande från DSB efter det att det fastställts att de gemenskapsrättsliga bestämmelserna stred mot WTO:s regler, visar de inte att gemenskapsinstitutionerna direkt kan tillskrivas något sådant beslut. Detta påstående visar tvärtom att den rättsakt vars följder sökandena kritiserat är en rättsakt som antagits av Amerikas förenta stater inom gränserna för sitt utrymme för skönsässig bedömning. Under dessa villkor är förstainstansrätten inte behörig att pröva förevarande talan (domstolens dom av den 7 juli 1987 i de förenade målen 89/86 och 91/86, *Étoile commerciale* och *CNTA* mot kommissionen, REG 1987, s. 3005, punkterna 18–20).
- 76 Sökandena anser att man inte rimligen kan förneka förekomsten av ett orsakssamband mellan den skada som de lidit och svarandeinstitutionernas agerande. Det råder inte något tvivel om att den amerikanska regeringen inte skulle ha infört någon tilläggstull på import av sökandenas varor om den inte hade fått bemyndigande av DSB till följd av gemenskapens åsidosättande av WTO:s regler. Svaret på frågan vad som gett upphov till skadan måste sökas i den omständigheten att Amerikas förenta staters agerande var en följd av gemenskapens åsidosättande av WTO-avtalen.

Förstainstansrättens bedömning

- 77 Enligt artikel 235 EG jämförd med artikel 288 andra stycket EG är gemenskapsdomstolarna behöriga att pröva talan om ersättning för skada som orsakats av gemenskapens institutioner eller av dess anställda under tjänsteutövning.
- 78 I förevarande mål har sökandena begärt ersättning för skada som de anser sig ha lidit till följd av en höjning av importtullar som myndigheterna i Amerikas förenta stater påfört deras varor i enlighet med ett bemyndigande från DSB efter det att det fastställts att gemenskapsordningen för import av bananer var oförenlig med WTO-avtalen.

- 79 Talan grundar sig på gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar, som enligt sökandena uppkommit till följd av att den skada som de lidit har uppkommit på grund av att rådet och kommissionen utfärdat bestämmelser som DSB ansett vara oförenliga med WTO-avtalen.
- 80 Förstainstansrätten är således, enligt artiklarna 235 EG och 288 andra stycket EG, behörig att pröva förevarande skadeståndstalan som, till skillnad från situationen i det ovan i punkt 75 nämnda målet *Étoile commerciale* och *CNTA* mot kommissionen, som åberopats av kommissionen, inte uteslutande, såsom grund för skadeståndsansvar, avser ett beslut fattat av ett nationellt organ.
- 81 Visserligen förutsätter gemenskapens ansvar enligt fast rättspraxis att den påstådda skadan kan tillskrivas gemenskapsinstitutionernas agerande. Det är emellertid här fråga om ett materiellt villkor som skall granskas vid prövningen av huruvida orsakssambandet mellan den påstådda skadan och institutionernas agerande är tillräckligt direkt, och som inte innebär att det kan fastställas att förstainstansrätten saknar behörighet, då det påstås att skadan kan tillskrivas gemenskapsinstitutionernas agerande.
- 82 Utan att föregripa den bedömning som skall göras av orsakssambandet mellan rådets och kommissionens agerande och den påstådda skadan vid prövningen av huruvida villkoren för utomobligatoriskt skadestånd är uppfyllda, godtar förstainstansrätten således inte kommissionens argument avseende förstainstansrättens bristande behörighet.
- 83 Under dessa omständigheter skall talan upptas till sakprövning.

Prövning i sak

- 84 Sökandenas yrkande om skadestånd grundar sig huvudsakligen på principen om gemenskapens utomobligatoriska ansvar till följd av rättsstridigt agerande av dess organ. Sökandena har även yrkat att en analog tillämpning skall göras av principen om utomobligatoriskt skadeståndsansvar för medlemsstaterna då domstolen med stöd av artikel 226 EG har fastställt att de har underlåtit att uppfylla sina gemenskapsrättsliga skyldigheter. Slutligen har sökandena åberopat principen att gemenskapen har ett utomobligatoriskt skadeståndsansvar även då dess organ inte har agerat rättsstridigt.

Gemenskapens ansvar för rättsstridigt agerande av dess organ

- 85 Förstainstansrätten erinrar inledningsvis om att det av fast rättspraxis följer att gemenskapens utomobligatoriska ansvar enligt artikel 288 andra stycket EG för rättsstridigt agerande av dess organ förutsätter att flera villkor är uppfyllda, nämligen att det agerande som läggs institutionen till last är rättsstridigt, att det verkligen föreligger skada och att det finns ett orsakssamband mellan agerandet och den åberopade skadan (domstolens dom av den 29 september 1982 i mål 26/81, *Oleifici Mediterranei mot EEG*, REG 1982, s. 3057, punkt 16, förstainstansrättens dom av den 11 juli 1996 i mål T-175/94, *International Procurement Services mot kommissionen*, REG 1996, s. II-729, punkt 44, av den 16 oktober 1996 i mål T-336/94, *Efisol mot kommissionen*, REG 1996, s. II-1343, punkt 30, och av den 11 juli 1997 i mål T-267/94, *Oleifici Italiani mot kommissionen*, REG 1997, s. II-1239, punkt 20).
- 86 När ett av dessa villkor inte är uppfyllt skall talan ogillas i sin helhet, utan att det är nödvändigt att pröva de andra villkoren för nämnda ansvar (domstolens dom av den 15 september 1994 i mål C-146/91, *KYDEP mot rådet och kommissionen*, REG 1994, s. I-4199, punkterna 19 och 81, och förstainstansrättens dom av den 20 februari 2002 i mål T-170/00, *Förde-Reederei mot rådet och kommissionen*, REG 2002, s. II-515, punkt 37).

- 87 Det rättsstridiga agerande som läggs en gemenskapsinstitution till last skall bestå i en tillräckligt klar överträdelse av en rättsregel som har till syfte att ge enskilda rättigheter (domstolens dom av den 4 juli 2000 i mål C-352/98 P, Bergaderm och Goupil mot kommissionen, REG 2000, s. I-5291, punkt 42).
- 88 Det avgörande kriteriet för att anse att detta krav är uppfyllt är att den berörda gemenskapsinstitutionen uppenbart och allvarligt har missbedömt gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning.
- 89 Om denna institution endast förfogade över ett i hög grad begränsat, eller till och med obefintligt, utrymme för skönsmässig bedömning kan redan den omständigheten att gemenskapsrätten har åsidosatts i sig vara tillräcklig för att det skall vara fråga om en tillräckligt klar överträdelse (förstainstansrättens dom av den 12 juli 2001 i de förenade målen T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 och T-225/99, Comafrika och Dole Fresh Fruit Europé mot kommissionen, REG 2001, s. II-1975, punkt 134, och av den 10 februari 2004 i de förenade målen T-64/01 och T-65/01, Afrikanische Frucht-Compagnie och Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert mot rådet och kommissionen, REG 2004, s. II-521, punkt 71).
- 90 Det är mot bakgrund av dessa anmärkningar som sökandenas yrkande om skadestånd skall prövas.

Parternas argument

— Det rättsstridiga agerande som läggs svarandeinstitutionerna till last

- 91 Sökandena har klandrat rådet och kommissionen för att de inte inom den frist på 15 månader som uppställts av DSB gjort gemenskapsordningen för import av bananer

förenlig med gemenskapens åtaganden enligt WTO-avtalen. Den amerikanska tilläggstullen, som orsakat sökandena en allvarlig skada, var en direkt följd av upprätthållandet av denna ordning, vilken DSB fastställt är oförenlig med WTO-avtalen.

- 92 Sökandena anser att upprätthållandet av denna ordning strider mot vissa grundläggande principer i gemenskapens rättsordning, däribland principen *pacta sunt servanda*. På denna första punkt har gemenskapen enligt sökandena åsidosatt sina skyldigheter i egenskap av WTO-medlem, eftersom WTO-avtalet och överenskommelsen är bindande för gemenskapen.
- 93 Svarandena har även åsidosatt principerna om skydd för berättigade förväntningar och rättssäkerhet. Varje medborgare skall kunna åtnjuta rättssäkerhet på så sätt att han inte ska behöva bära följderna av rättsstridigt agerande från gemenskapsmyndigheternas sida. Sökandena har åberopat en rätt till skydd för berättigade förväntningar, men inte på så sätt att de tullmedgivanden som förhandlats fram med Amerikas förenta stater skulle bestå i form av den ursprungliga rätten till import med en tullsats om 3,5 procent, utan genom att dessa medgivanden inte skulle ändras på grund av ett rättsstridigt agerande från gemenskapsinstitutionernas sida. Gemenskapen hade emellertid inte anpassat sina bestämmelser till WTO:s regler, trots att den dels hade försäkrat sina handelspartners om att den hade för avsikt att iakttä DSB:s beslut, dels som ett undantag beviljats förlängning av den frist som uppställts i detta avseende.
- 94 Svarandeinstitutionerna har vidare enligt sökandena åsidosatt sökandenas äganderätt och rätt till ekonomiskt initiativ, som skyddas genom Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EMRK), vilken undertecknades i Rom den 4 november 1950. Sökandena blev i förevarande fall förpliktade att erlagga prohibitiva tullar på sin import av ackumulatorer till Förenta staterna och att flytta sina produktionsanläggningar.

- 95 Rådet och kommissionen har enligt sökandena vidare åsidosatt principen om god förvaltning genom att de inte gjort de omtvistade gemenskapsrättsliga bestämmelserna förenliga med WTO:s regler och genom att undervärdera den inverkan som antagandet av amerikanska motåtgärder skulle kunna få på dess egna medborgares verksamhet.
- 96 Svarandeinstitutionerna har invänt att gemenskapen alltid har avsett att följa alla sina internationella förpliktelser, däribland de som följer av Lomékonventionerna och WTO-avtalen.
- 97 Eftersom förhandlingar och beviljande av kompensation är ett sätt att lösa konflikter, kunde sökandena inte grunda några berättigade förväntningar på antagandet att ordningen för import av bananer skulle ändras i stället för att förhandlingar om kompensation skulle äga rum. Vidare kan en sökande till grund för ett ersättningsanspråk mot gemenskapen inte åberopa att han har förvärvat en rättighet avseende att ett handelsmedgivande av ett tredje land skall bibehållas, eftersom gemenskapen inte har någon skyldighet att agera för att erhålla tullmedgivanden av en viss omfattning.
- 98 De påstådda inskränkningarna i äganderätten är inte på något sätt jämförbara med expropriation och går inte utöver de normala riskerna med all kommersiell verksamhet.
- 99 Slutligen anser svarandena att principen om god förvaltning inte har åsidosatts. Kommissionen förhandlade med alla berörda parter i WTO för att nå en för alla godtagbar lösning och försökte att få Amerikas förenta stater att godta kompensation i form av tillträde till gemenskapsmarknaden för vissa amerikanska varor, för att undvika ett ensidigt återkallande av tullmedgivanden.

— Den rättsliga karaktären av de bestämmelser som svarandena påstås ha åsidosatt

- 100 Sökandena har påpekat att alla principer som har åsidosatts av svarandena står högt i normhierarkin och avser att skydda enskilda. Innan den amerikanska tilläggstullen infördes hade sökandena direkt enligt WTO:s regler haft rätt att importera sina varor till Förenta staterna och erlägga importtull med den ursprungliga reducerade tullsatsen på 3,5 procent. Om WTO-avtalen inte skall anses vara direkt tillämpliga skall DSB:s beslut i vilket det fastslagits att gemenskapen agerat rättsstridigt anses ha en sådan verkan, då detta beslut uppfyller alla villkor som i detta avseende uppställs i gemenskapens rättspraxis.
- 101 Svarandena har svarat att bestämmelserna i WTO-avtalet endast ger upphov till rättigheter för de avtalsslutande parterna och inte för enskilda. Detsamma gäller DSB:s beslut, som endast innebär en tolkning av WTO:s regler.
- 102 WTO-avtalen syftar till att reglera och förvalta de internationella handelsrelationerna enbart mellan folkrättsliga subjekt. De tullmedgivanden som beviljats av WTO-medlemmarna möjliggör tillträde till en nationell marknad utan att för den skull varken garantera ett sådant tillträde eller en viss prisnivå på marknaden, eller ge aktörerna en direkt rätt till en viss tullbehandling eller en rätt som kan göras gällande gentemot gemenskapsinstitutionerna.
- 103 När gemenskapen tillfälligt, under en så lång period som är nödvändig för att komma till en lösning på banankonflikten, är föremål för upphävande av de amerikanska tullmedgivandena, följer den fullständigt WTO-bestämmelserna. De höjda amerikanska importtullarna på ackumulatorer innebär endast en tillämpning av dessa bestämmelser.

104 Eftersom WTO-avtalen inte kan åberopas av sökandena, kan inte heller åsidosättande av principen *pacta sunt servanda* eller principen om skydd för berättigade förväntningar, som anförts med avseende på iakttagandet av dessa avtal, åberopas.

— Frågan huruvida de påstådda överträdelsena är allvarliga

105 Sökandena har gjort gällande att de överträdelser som svarandena gjort sig skyldiga till är tillräckligt klara för att medföra utomobligatoriskt ansvar för gemenskapen. Hänsyn skall tas till hur klara och precisa de överträdade bestämmelserna är och till att svarandeinstitutionerna saknar utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller att göra de gemenskapsrättsliga bestämmelser som är oförenliga med WTO-avtalen förenliga med desamma, med beaktande av de närmare upplysningar i detta avseende som getts i rekommendationer och utslag från DSB. Dessutom fortsatte gemenskapen att åsidosätta WTO-rätten och, som en följd härav, gemenskapsrätten, även efter utgången av den frist på 15 månader som den beviljades av skiljedomaren för att efterkomma WTO:s regler.

106 Svarandena anser att de inte överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning, att de uppkomna situationerna var komplicerade att finna en lösning på och att de ifrågavarande bestämmelserna var svåra att tillämpa och tolka. Svarandena kan inte klandras för att de inte vidtagit nödvändiga åtgärder, eftersom det genom förordning nr 1637/98 och förordning nr 2362/98, som är föremål för ett nytt förfarande som inletts av Amerikas förenta stater, inrättades en gemenskapsordning för import som skiljer sig från den ursprungliga ordningen.

107 De har härvid erinrat om vilken funktion som upphävande av tullmedgivanden enligt artikel 22 i överenskommelsen har. Ett sådant upphävande utgör den bästa lösningen, med undantag för en fullständig tillämpning av DSB:s rekommendationer. Enligt artikel 3.7 i överenskommelsen, enligt vilken en ömsesidigt överens-

kommen lösning är att föredra, ges de behöriga organen i WTO:s medlemsstater ett stort utrymme för skönsmässig bedömning som gör det möjligt för dem att — om än bara tillfälligt — göra avsteg från sina skyldigheter enligt WTO-avtalen.

Förstainstansrättens bedömning

— Den prejudiciella frågan huruvida WTO-reglerna kan åberopas

- 108 Innan det prövas huruvida gemenskapsinstitutionernas agerande var lagenligt, skall det undersökas huruvida enskilda rättssubjekt i gemenskapen kan åberopa WTO-avtalen inför domstol för att bestrida giltigheten av gemenskapsbestämmelser för det fall DSB har förklarat att både dessa och senare bestämmelser som antagits av gemenskapen, för att efterkomma de ifrågavarande WTO-reglerna, var oförenliga med sistnämnda regler.
- 109 Sökandena har härvid åberopat att principen *pacta sunt servanda*, som ingår bland de rättsregler som gemenskapsinstitutionerna skall följa vid utövandet av de befogenheter som de tilldelats, utgör en grundläggande princip i alla rättsordningar och särskilt i internationell rätt (domstolens dom av den 16 juni 1998 i mål C-162/96, Racke, REG 1998, s. I-3655, punkt 49).
- 110 I förevarande fall kan emellertid inte principen *pacta sunt servanda* åberopas med giltig verkan gentemot svarandeinstitutionerna, eftersom WTO-avtalen enligt fast rättspraxis, med hänsyn till deras beskaffenhet och systematik, i princip inte ingår bland de regler som domstolen skall beakta när den prövar lagenligheten av gemenskapsinstitutionernas rättsakter (domstolens dom av den 23 november 1999 i

mål C-149/96, Portugal mot rådet, REG 1999, s. I-8395, punkt 47, domstolens beslut av den 2 maj 2001 i mål C-307/99, OGT Fruchthandels-gesellschaft, REG 2001, s. I-3159, punkt 24, domstolens dom av den 12 mars 2002 i de förenade målen Omega Air m.fl., REG 2002, s. I-2569, punkt 93, av den 9 januari 2003 i mål C-76/00 P, Petrotub och Republica mot rådet, REG 2003, s. I-79, punkt 53, och av den 30 september 2003 i mål C-93/02, Biret International mot rådet, REG 2003, s. I-10497, punkt 52).

- 111 Avtalet om upprättande av WTO grundar sig nämligen på principen om ömsesidighet och för parterna ömsesidiga fördelar och skiljer sig därför från de avtal som gemenskapen har ingått med tredje land och som innebär en viss asymmetri i fråga om avtalade skyldigheter. Det är emellertid ostridigt att vissa av gemenskapens viktigaste handelspartner inte räknar WTO-avtalen till de regler som deras dömande organ skall beakta när de prövar lagenligheten av regler i nationell rätt. Att pröva lagenligheten av gemenskapsinstitutionernas rättsakter med beaktande av dessa regler riskerar således att leda till obalans i tillämpningen av WTO:s bestämmelser och gemenskapens lagstiftande eller verkställande organ skulle berövas den handlingsfrihet som liknande organ hos gemenskapens handelspartners förfogar över (domen i det ovan i punkt 110 nämnda målet Portugal mot rådet, punkterna 42–46).
- 112 Att ålägga domstolarna en skyldighet att underlåta att tillämpa bestämmelser i intern rätt som är oförenliga med WTO-avtalen skulle vidare leda till att de avtalsslutande parternas lagstiftande eller verkställande organ berövades den i artikel 22 i överenskommelsen föreskrivna möjligheten att nå en lösning genom förhandlingar, om än bara som en tillfällig åtgärd, i syfte att komma fram till en ömsesidigt godtagbar kompensation (domen i det ovan i punkt 110 nämnda målet Portugal mot rådet, punkterna 39 och 40).
- 113 Härav följer att den omständigheten att WTO:s regler eventuellt har överträtts av svarandeinstitutionerna i princip inte kan medföra att gemenskapen ådrar sig utomobligatoriskt ansvar (förstainstansrättens domar av den 20 mars 2001 i mål T-18/99, Cordis mot kommissionen, REG 2001, s. II-913, punkt 51, i mål T-30/99, Bocchi Food Trade International mot kommissionen, REG 1999, s. II-943, punkt 56, och i mål T-52/99, T. Port mot kommissionen, REG 1999, s. II-981, punkt 51).

- 114 Det är endast om gemenskapen avsett att fullgöra en särskild förpliktelse vilken den åtagit sig inom ramen för WTO, eller om en gemenskapsrättsakt uttryckligen hänvisar till vissa bestämmelser i WTO-avtalet, som det åvilar förstainstansrätten att pröva lagenligheten av svarandeinstitutionernas agerande med hänsyn till WTO:s regler (se, vad beträffar GATT 1947, domstolens dom i mål 70/87, Fediol mot kommissionen, REG 1989, s. 1781, punkterna 19–22, och av den 7 maj 1991 i mål C-69/89, Nakajima mot rådet, REG 1991, s. I-2069, punkt 31, samt, vad beträffar WTO-avtalen, domen i det ovan i punkt 110 nämnda målet Portugal mot rådet, punkt 49, och domen i det ovan i punkt 110 nämnda målet Biret International mot rådet, punkt 53).
- 115 Även om det finns ett beslut av DSB i vilket det fastställs att de åtgärder som vidtagits av en medlem är oförenliga med WTO-reglerna, är emellertid inte något av dessa två undantag tillämpligt i förevarande mål.

— Undantaget avseende att gemenskapen avsett att fullgöra en särskild förpliktelse vilken den åtagit sig inom ramen för WTO

- 116 När gemenskapen efter antagandet av DSB:s beslut av den 25 september 1997 åtog sig att följa WTO:s regler avsåg den inte att fullgöra en sådan särskild förpliktelse inom ramen för WTO som kan motivera ett undantag till det förhållandet att det inte är möjligt att åberopa WTO:s regler vid gemenskapsdomstolarna och som innebär att dessa kan pröva lagenligheten av gemenskapsinstitutionernas agerande med beaktande av dessa regler.
- 117 Jämfört med GATT 1947 har visserligen tvistlösningssystemet förstärkts genom överenskommelsen, särskilt vad gäller antagandet av panelrapporter.

- 118 I artikel 3.7 i överenskommelsen betonas att det primära syftet med tvistlösnings-systemet vanligen är att säkerställa att de åtgärder som har befunnits vara oförenliga med bestämmelserna i WTO-avtalen dras tillbaka. På samma sätt prioriteras i artikel 22.1 i överenskommelsen ett fullständigt genomförande av en rekommendation om att göra en åtgärd förenlig med de berörda WTO-avtalen.
- 119 Enligt artikel 17.14 i överenskommelsen skall vidare en rapport från överprövningsorganet som antagits av DSB, såsom i förevarande fall, villkorslöst godtas av parterna i tvisten. Slutligen anges i artikel 22.7 att dessa parter skall acceptera att skiljedomarens beslut om fastställande av omfattningen av upphävandet av medgivandena är slutgiltigt.
- 120 Enligt överenskommelsen tillmäts likväl förhandlingar mellan medlemmar i WTO som är parter i en tvist en betydande roll (domen i det ovan i punkt 110 nämnda målet Portugal mot rådet, punkterna 36–40).
- 121 Den berörda WTO-medlemmen ges således enligt överenskommelsen flera sätt att genomföra en rekommendation eller ett beslut av DSB enligt vilket en åtgärd är oförenlig med WTO:s regler.
- 122 I artikel 3.7 i överenskommelsen föreskrivs en möjlighet att, om ett omedelbart tillbakadragande av åtgärden inte är praktiskt möjligt, bevilja den medlem som vållats skada kompensation eller bemyndiga den att upphäva medgivanden eller andra skyldigheter enligt de berörda avtalen gentemot den andra medlemmen, som en tillfällig åtgärd och i avvaktan på att den oförenliga åtgärden dras tillbaka (se domen i det ovan i punkt 110 nämnda målet Portugal mot rådet, punkt 37).

- 123 Enligt artikel 22.2 i överenskommelsen skall en medlem av WTO, om denne underlåter att efterkomma rekommendationerna och utslagen inom den förelagda tiden, om så begärs, senast före utgången av tidsperioden inleda förhandlingar med den klagande parten i syfte att komma fram till en ömsesidigt godtagbar kompensation.
- 124 Om tillfredsställande kompensation inte överenskommits inom 20 dagar efter den dag då den rimliga tidsperioden enligt artikel 21.3 i överenskommelsen för att efterkomma WTO:s regler löpt ut, kan den klagande parten begära bemyndigande från DSB att upphäva medgivanden eller andra skyldigheter enligt WTO-avtalen gentemot den berörda medlemmen.
- 125 Även efter utgången av den föreskrivna tidsperioden för att göra den åtgärd som förklarats oförenlig med WTO:s regler förenlig med desamma och efter bemyndigande och antagande av kompensationsåtgärder eller upphävande av medgivanden enligt artikel 22.6 i överenskommelsen kvarstår under alla omständigheter ett betydande utrymme för förhandlingar mellan parterna i tvisten.
- 126 I artikel 22.8 i överenskommelsen anges att medgivanden eller andra skyldigheter är tillfälliga och att de endast skall tillämpas "intill dess att en åtgärd som befunnits vara oförenlig med ett berört avtal har avskaffats, eller till dess att den medlem som har att efterkomma rekommendationerna eller utslagen erbjuder en lösning på det problem som förorsakas av upphävande eller minskning av förmåner, eller till dess att en ömsesidigt tillfredsställande lösning har nåtts".
- 127 I denna bestämmelse föreskrivs vidare att DSB, i enlighet med artikel 21.6, löpande skall övervaka genomförandet av antagna rekommendationer eller utslag.

- 128 I artikel 21.5 i överenskommelsen föreskrivs att då det råder oenighet om huruvida åtgärder som vidtagits för att efterkomma DSB:s rekommendationer eller utslag står i överensstämmelse med ett berört avtal, skall en sådan tvist avgöras "i enlighet med dessa tvistlösningsförfaranden", vilket innefattar att parterna skall försöka finna en förhandlingslösning.
- 129 Varken utgången av den tidsperiod som DSB uppställt för gemenskapen för att den skall göra sin ordning för bananimport förenlig med DSB:s beslut av den 25 september 1997 eller beslutet av den 9 april 1999 genom vilket DSB:s skiljedomare uttryckligen konstaterat att de nya bestämmelserna för import av bananer som införts genom förordningarna nr 1637/98 och nr 2362/98 var oförenliga med förstnämnda beslut, innebar att de möjligheter till tvistlösning som stod till buds enligt överenskommelsen hade uttömts.
- 130 En kontroll av gemenskapsdomstolarna av huruvida svarandeinstitutionernas agerande med hänsyn till WTO:s regler är lagenligt skulle således kunna få till följd att gemenskapsförhandlarnas ställning försvagas när man försöker nå en lösning på tvisten som är ömsesidigt godtagbar för parterna och förenlig med WTO:s regler.
- 131 Att under dessa omständigheter ålägga domstolarna en skyldighet att underlåta att tillämpa bestämmelser i intern rätt som är oförenliga med WTO-avtalen skulle leda till att de avtalsslutande parternas lagstiftande eller verkställande organ berövades den i artikel 22 i överenskommelsen föreskrivna möjligheten att nå en lösning genom förhandlingar, om än bara som en tillfällig åtgärd (domen i det ovan i punkt 110 nämnda målet Portugal mot rådet, punkt 40).
- 132 Sökandena har således felaktigt på överenskommelsen grundat en skyldighet för en WTO-medlem att inom en viss tidsperiod efterkomma WTO-organens rekom-

mendationer och beslut och gjort gällande att DSB:s beslut skall verkställas såvida inte de avtalsslutande parterna enhälligt motsätter sig detta.

- 133 Rådet har för övrigt, då den på nytt, genom förordning nr 216/2001, ändrade sin ordning för import av bananer, förenat flera skilda målsättningar. I skäl 1 i ingressen till förordning nr 216/2001 anges således att många och intensiva kontakter har ägt rum för att "ta hänsyn till slutsatserna från [panelen]" och i skäl 2 anges att den avsedda nya importordningen ger de bästa garantier både "för att förverkliga målen för [den gemensamma organisationen av bananmarknaden] när det gäller gemenskapens produktion och konsumenternas efterfrågan" och för att "iaktta de internationella handelsbestämmelserna".
- 134 Det är nämligen i utbyte mot gemenskapens åtagande att upprätta en renodlad tullordning för import av bananer före den 1 januari 2006 som Amerikas förenta stater enligt den överenskommelse som ingicks den 11 april 2001 godtog att provisoriskt avbryta uttaget av sina tilläggstullar.
- 135 Detta resultat skulle emellertid ha kunnat äventyras av ett ingripande från gemenskapsdomstolarna som syftade till att med avseende på ersättning för den skada som sökandena lidit, kontrollera lagenligheten av svarandeinstitutionernas agerande i förevarande fall med hänsyn till WTO:s regler.
- 136 Det skall härvid påpekas att såsom Amerikas förenta stater uttryckligen betonat utgör inte överenskommelsen av den 11 april 2001 i sig en ömsesidigt överenskommen lösning enligt artikel 3.6 i överenskommelsen och att frågan om gemenskapens genomförande av DSB:s rekommendationer och utslag alltså stod

kvar på dagordningen för DSB:s möte den 12 juli 2001, det vill säga efter det att denna talan väcktes.

- 137 Härav följer att svarandeinstitutionerna inte avsåg att fullgöra särskilda skyldigheter enligt WTO:s regler då de ändrade den omtvistade gemenskapsordningen för import av bananer, vilken DSB ansett oförenlig med dessa regler.
- 138 Slutligen skall härvid påpekas att såsom följer av skälen till förordning nr 1637/98, har rådet i förevarande fall avsett att, med användande av de olika tvistlösningsmekanismer som anges i överenskommelsen, sammanjämka sina internationella åtaganden inom ramen för WTO med sina åtaganden gentemot övriga parter som undertecknat fjärde Lomékonventionen, samtidigt som målen med den gemensamma organisationen av bananmarknaden uppnåddes.
- 139 Denna avsikt bekräftas genom artikel 20 e i förordning nr 404/93, i dess lydelse enligt förordning nr 1637/98. Genom att det där anges att de föreskrifter som kommissionen får anta för tillämpningen av avdelning IV i förordning nr 404/93, om bestämmelserna om handel med tredje land, kan innefatta åtgärder som krävs för att säkerställa iakttagande av de skyldigheter som följer av de avtal som gemenskapen ingår i enlighet med artikel 300 EG, omfattar denna bestämmelse alla avtalsförpliktelser, utan att gemenskapens skyldigheter inom ramen för WTO-avtalen prioriteras.
- 140 Gemenskapslagstiftaren har vidare uttryckligen i skäl 9 i förordning nr 1637/98 förbehållit sig rätten att se över förordningen efter en lämplig försöksperiod.

— Undantaget avseende uttryckliga hänvisningar till vissa bestämmelser i WTO-avtalen

- 141 Bestämmelserna om den gemensamma organisationen av bananmarknaden, som infördes genom förordning nr 404/93 och som därefter ändrats, kan inte anses uttryckligen hänvisa till vissa bestämmelser i WTO-avtalen (se, för ett liknande resonemang, beslutet i det ovan i punkt 110 nämnda beslutet OGT Fruchthandels-gesellschaft, punkt 28).
- 142 Det framgår särskilt inte av ingressen till de olika förordningarna om ändring av importordningen för bananer att gemenskapslagstiftaren har hänvisat till vissa bestämmelser i WTO-avtalen då den avsett att göra denna ordning förenlig med avtalen.
- 143 Förordning nr 2362/98 innehåller således ingen uttrycklig hänvisning till vissa bestämmelser i WTO-avtalen (domen i det ovan i punkt 113 nämnda målet Cordis mot kommissionen, punkt 59, domen i det ovan i punkt 113 nämnda målet Bocchi Food Trade International mot kommissionen, punkt 64, och domen i det ovan i punkt 113 nämnda målet T. Port mot kommissionen, punkt 59).
- 144 Härav följer att oberoende av att DSB konstaterat att ordningen är oförenlig med WTO-reglerna, utgör inte dessa regler i förevarande fall, varken på grund av särskilda förpliktelser som gemenskapen avsett att fullgöra eller på grund av en uttrycklig hänvisning till vissa bestämmelser, regler med hänsyn till vilka lagenligheten av institutionernas agerande kan bedömas.
- 145 Av det ovan anförda följer att sökandena inte med giltig verkan till stöd för sitt skadeståndsyrkande kan göra gällande att det agerande som lagts rådet och kommissionen till last strider mot WTO:s regler.

- 146 Samtliga sökandenas anmärkningar avseende åsidosättande av principerna om skydd för berättigade förväntningar och rättssäkerhet, åsidosättande av äganderätten och rätten till ekonomiska initiativ och slutligen åsidosättande av principen om god förvaltning grundar sig på antagandet att det agerande som läggs svarandeinstitutionerna till last strider mot WTO:s regler.
- 147 Eftersom dessa regler inte ingår bland dem med hänsyn till vilka gemenskapsdomstolarna skall kontrollera lagenligheten av gemenskapsinstitutionernas agerande kan dessa anmärkningar följaktligen inte leda till bifall till talan.
- 148 Härav följer att svarandeinstitutionernas agerande inte kan anses rättsstridigt, utan att det är nödvändigt att pröva sökandenas argument avseende den rättsliga beskaffenheten av de regler och de principer som påstås ha åsidosatts och hur allvarliga överträdelserna av dem är.
- 149 Eftersom det inte kan styrkas att det agerande som läggs svarandeinstitutionerna till last är rättsstridigt, är ett av de tre kumulativa villkoren för gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar för rättsstridigt agerande av dess organ inte uppfyllt.
- 150 Under dessa omständigheter skall sökandenas talan om skadestånd på denna grund ogillas, utan att det är nödvändigt att i detta sammanhang undersöka huruvida de två andra villkoren är uppfyllda, avseende huruvida det verkligen föreligger en skada och huruvida det finns ett orsakssamband mellan agerandet och den återopade skadan (domstolens dom av den 9 september 1999 i mål C-257/98 P, Lucaccioni mot kommissionen, REG 1999, s. I-5251, punkt 14, och förstainstansrättens dom av den 24 april 2002 i målet EVO mot rådet och kommissionen, REG 2002, s. II-2265, punkt 39).

Analog tillämpning av principen om utomobligatoriskt skadeståndsansvar för medlemsstaterna

- 151 Sökandena har gjort gällande att skiljedomarnas beslut av den 9 april 1999 om att tillåta att gemenskapsexport blir föremål för motåtgärder kan jämföras med en dom från domstolen i vilken det på grundval av artikel 226 EG fastställs att en medlemsstat åsidosatt sina gemenskapsförpliktelser. Gemenskapsdomstolarna skall således tillerkänna sökandena en rätt till ersättning för skada som uppkommit till följd av svarandenas rättsstridiga agerande (domstolens dom av den 19 november 1991 i de förenade målen C-6/90 och C-9/90, Francovich m.fl., REG 1991, s. I-5357, svensk specialutgåva, volym 11, s. I-435, och av den 5 mars 1996 i de förenade målen C-46/93 och C-48/93, Brasserie du pêcheur och Factortame, REG 1996, s. I-1029).
- 152 Svarandeinstitutionerna anser att domstolens rättspraxis avseende medlemsstaternas utomobligatoriska skadeståndsansvar för åsidosättande av sina gemenskapsförpliktelser inte är tillämplig i förevarande mål.
- 153 Det är tillräckligt för förstainstansrätten att konstatera att även om det antas att DSB:s rekommendationer och utslag kan jämföras med domstolens domar, grundar sig sökandenas skadeståndsyrkande på en analog tillämpning på gemenskapen av en princip om skadeståndsansvar som förutsätter att svarandeinstitutionerna har gjort sig skyldiga till rättsstridigt agerande.
- 154 Eftersom det inte har visats att det agerande som de berörda institutionerna har kritiserats för i detta fall är rättsstridigt, kan sökandena inte vinna framgång med denna grund.

Gemenskapens skadeståndsansvar då dess organ inte har agerat rättsstridigt

Principen om gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar då dess organ inte har agerat rättsstridigt

— Parternas argument

¹⁵⁵ Sökandena anser att även om svarandena lagenligt kunnat frångå WTO:s beslut, är de villkor som skall vara uppfyllda enligt gemenskapens rättspraxis för att utomobligatoriskt skadeståndsansvar för gemenskapen skall kunna uppkomma även då den inte gjort sig skyldig till rättsstridigt agerande, under alla omständigheter uppfyllda i målet. Den skada som bolaget påstår sig ha lidit föreligger nämligen verkligen, det finns ett orsakssamband mellan skadan och agerandet och skadan är av onormal och särskild karaktär (förstainstansrättens dom av den 28 april 1998 i mål T-184/95, Dorsch Consult mot rådet och kommissionen, REG 1998, s. II-667, punkt 59, vilken fastställts efter överklagande genom domstolens dom av den 15 juni 2000 i mål C-237/98 P, Dorsch Consult mot rådet och kommissionen, REG 2000, s. I-4549).

¹⁵⁶ Svarandena har invänt att principen om gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar då dess organ inte gjort sig skyldiga till rättsstridigt agerande inte kan anses utgöra en allmän princip som är gemensam för medlemsstaternas rättsordningar i den mening som avses i artikel 288 andra stycket EG. Under alla omständigheter har en sådan princip ännu aldrig behandlats i gemenskapens rättspraxis och sökandena uppfyller inte de strikta villkor som måste vara uppfyllda enligt de nationella rättsordningar i vilka en sådan princip erkänns.

— Förstainstansrättens bedömning

- 157 Den omständigheten att det, såsom i förevarande fall, inte kan fastställas att det agerande som lagts gemenskapsinstitutionerna till last är rättsstridigt, innebär inte att de företag som på grund av att de tillhör en särskild kategori av ekonomiska aktörer måste bära en oproportionerlig del av de kostnader som följer av ett begränsat tillträde till exportmarknader inte i något fall kan erhålla kompensation genom att gemenskapen blir utomobligatoriskt skadeståndsskyldig (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 29 september 1987 i mål 81/86, De Boer Buizen mot rådet och kommissionen, REG 1987, s. 3677, punkt 17; svensk specialutgåva, volym 9, s. 165).
- 158 Enligt artikel 288 andra stycket EG grundar sig nämligen gemenskapens skyldighet att ersätta skada som orsakats av dess institutioner på de "allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar". Det görs i denna bestämmelse följaktligen inte någon begränsning av räckvidden av dessa principer på så sätt att de endast skulle kunna grunda utomobligatoriskt skadeståndsansvar för gemenskapen när dess institutioner har agerat rättsstridigt.
- 159 Enligt medlemsstaternas regler om utomobligatoriskt skadeståndsansvar är det möjligt för enskilda att, om än i varierande grad och på olika villkor, få ersättning utdömd av domstol för vissa skador, även då den som orsakat skadan inte gjort sig skyldig till rättsstridigt agerande.
- 160 Om en skada uppkommit till följd av ett agerande från gemenskapsinstitutionernas sida vars rättsstridighet inte kan styrkas, kan gemenskapen bli utomobligatoriskt skadeståndsansvarig då följande villkor samtliga är uppfyllda: att det verkligen föreligger en skada, att det finns ett orsakssamband mellan denna skada och gemenskapsinstitutionernas agerande, och att skadan är av ovanlig och särskild karaktär (dom av den 15 juni 2000 i det ovan i punkt 155 nämnda målet Dorsch Consult mot rådet och kommissionen, punkt 19).

161 Det skall således prövas om dessa tre villkor är uppfyllda i förevarande fall.

Huruvida det föreligger en faktisk och säker skada

— Parternas argument

- 162 Sökandena har gjort gällande att deras skada består dels av ett tillägg med 96,5 procent på de importtullar som tas ut av de amerikanska myndigheterna på sökandenas import av ackumulatörer till Förenta staterna, dels av kostnaderna för upprättande och omlokalisering av produktionsenheter för dessa varor som de varit tvungna att vidta till följd av denna handelspolitiska bestraffningsåtgärd. Till detta kommer förlorad omsättning till följd av omställningen av de ifrågavarande produktionsenheterna.
- 163 Sökandena har under förfarandet närmare angett att påskyndandet av upprättandet av en enhet för produktion av ackumulatörer i Förenta staterna och omvandlingen av en anläggning i ett annat tredje land till en fabrik för produktion av dessa varor gjorde det möjligt för dem att maximalt begränsa tilläggstullens negativa inverkan och behålla sin amerikanska marknadsandel. Sökandena har således inte förlorat några försäljningsvolymen utan har endast lidit en ekonomisk förlust.
- 164 Svarandena har invänt att det i de köpeavtal som sökandena är bundna av i förhållande till sina amerikanska kunder föreskrivs att priset på deras varor kan omförhandlas och att det inte har styrkts att de berörda parterna inlett förhandlingar i detta syfte. Sökandena är själva, genom att de ingått klausuler om begränsning av prisökningar på sina varor, ansvariga för de ekonomiska nackdelar som tilläggstullen kunde antas medföra. Svarandena har tillagt att det enligt sökandenas distributionsavtal, i vilket de priser som överenskommits med köparen anges som fob-priser (priset fritt ombord), är köparen som skall stå risken för variationer i importtullarna.

Tullbeloppet avseende importen till Förenta staterna skulle nämligen naturligtvis, tillsammans med beloppet avseende transport och försäkringar, läggas till det fob-pris som det ursprungligen avtalats om.

- 165 Sökandena har enligt svarandena inte heller visat att de inte kan exportera sina ackumulatorer till andra länder och därigenom undvika vinstminskningar. Slutligen medför sökandenas omlokaliseringåtgärder inte alls att det uppkommer en skada, utan innebär tvärtom att de får tillgång till en mer lönsam högteknologisk produktion.

— Förstainstansrättens bedömning

- 166 Det följer av svarandeinstitutionernas argumentation att de begränsar sig till att förneka att sökandena lidit en ekonomisk förlust som inte beror på deras egna beslut.
- 167 Härav följer att rådet och kommissionen i princip inte har bestridit att en faktisk och säker skada har uppkommit för sökandena till följd av påförandet av den amerikanska tilläggstullen på import av ackumulatorer från gemenskapen.
- 168 Svarandena kan särskilt inte förneka, då de har medgett att det distributionsavtal som ingåtts av sökandena får till följd att köparen ensam får stå risken för variationer i importtullarna, att sökandena åtminstone har lidit en kommersiell skada på grund av den prisstegring på deras produkter som skett på marknaden i Förenta staterna till följd av den plötsliga höjningen av de amerikanska värdetullarna till 100 procent.

- 169 Sökandenas påståenden bekräftas för övrigt av den statistik som kommissionen ingett, eftersom den visar att det obestriddigen har skett en påtaglig nedgång av det totala värdet av importen till Förenta staterna av blyackumulatorer med ursprung i gemenskapen.
- 170 Förstainstansrätten anser därför att villkoret att faktisk och säker skada skall ha uppkommit för sökandena är uppfyllt.

Orsakssambandet mellan den skada som uppkommit och svarandeinstitutionernas agerande

— Parternas argument

- 171 Sökandena anser att det är tillräckligt att den skada som uppkommit härrör på ett tillräckligt tydligt sätt från gemenskapsinstitutionernas agerande, utan att det härvid krävs ett absolut direkt orsakssamband. I förevarande fall står det klart att den amerikanska tilläggstullen tillkommit på grund av att en gemenskapsordning för import av bananer upprätthölls som var oförenlig med WTO:s regler.
- 172 De amerikanska myndigheternas avsikt att vidta bestraffningsåtgärder och förteckningen över de berörda produkterna var väl kända. Det saknar betydelse att alla gemenskapsaktörer kunde drabbas och att Amerikas förenta stater haft rätt att välja på vilka områden som åtgärder skulle vidtas eller att agera på andra sätt som föreskrivs eller är tillåtna enligt WTO:s regler.

- 173 Svarandena har förnekat att det finns något orsakssamband mellan den påstådda skadan och deras agerande. Tilläggstullen var inte en följd av deras agerande utan av en ensidig rättshandling antagen av Amerikas förenta stater, av vilken avgränsningen av kretsen av de berörda gemenskapsaktörerna framgår. De amerikanska myndigheterna hade kunnat välja andra varor än ackumulatorer och de undantog dessutom varor från vissa medlemsstater i gemenskapen från tilläggstullen. På samma sätt hade den amerikanska regeringen rätt att fritt bestämma tullsatsernas storlek.
- 174 Gemenskapen kan således inte klandras för att ha ålagt de berörda aktörerna en oproportionerlig börda. För övrigt framgår av sökandenas påpekanden avseende den diskriminering som de anser sig ha drabbats av att det inte finns något orsakssamband mellan svarandenas agerande och den påstådda skadan.
- 175 En WTO-medlems upphävande av medgivanden är varken automatiskt eller obligatoriskt. I det förfarande som föreskrivs i artikel 22.1 och 22.2 i överenskommelsen föreskrivs således förhandling om kompensation i form av medgivanden avseende tillträde till marknaden, när DSB:s rekommendationer eller utslag inte genomförs inom en rimlig tidsperiod.
- 176 Det finns inte heller något samband, inte ens ett indirekt sådant, mellan den gemensamma organisationen av bananmarknaden och sökandenas beslut att betala tilläggstullar. Det finns inte någon gemenskapsrättsakt enligt vilken de åläggs att exportera till Förenta staterna eller att fortsätta att exportera under de nya omständigheterna och inte heller någon rättsakt som gör det omöjligt för dem att omförhandla importpriset eller att exportera sina varor någon annanstans.

— Förstainstansrättens bedömning

- 177 De principer, gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar, till vilka det hänvisas i artikel 288 andra stycket EG kan inte åberopas till stöd för att det föreligger en skyldighet för gemenskapen att ersätta all skada, oavsett hur avlägsen, som uppkommer till följd av dess organs agerande (se analogt domstolens dom av den 4 oktober 1979 i de förenade målen 64/76 och 113/76, 167/78 och 239/78, 27/79, 28/79 och 45/79, REG 1979, s. 3091, punkt 21, och av den 30 januari 1992 i de förenade målen C-363/88 och C-364/88, Finsider m.fl. mot kommissionen, REG 1992, s. I-359, punkt 25, förstainstansrättens beslut av den 12 december 2000 i mål T-201/99, Royal Olympic Cruises m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 2000, s. II-4005, punkt 26).
- 178 Villkoret avseende det orsakssamband som krävs enligt artikel 288 andra stycket EG förutsätter att det finns ett tillräckligt direkt orsakssamband mellan gemenskapsinstitutionernas agerande och skadan (domen i det ovan i punkt 177 nämnda målet Dumortier m.fl. mot rådet, punkt 21, och förstainstansrättens dom av den 24 oktober 2000 i mål T-178/98, Fresh Marine mot kommissionen, REG 2000, s. II-3331, punkt 118, vilken fastställts efter överklagande genom domstolens dom av den 10 juli 2003 i mål C-472/00 P, kommissionen mot Fresh Marine, REG 2003, s. I-7541).
- 179 Det är visserligen korrekt att Amerikas förenta stater, på egen begäran, endast fått bemyndigande från DSB att, utan att vara skyldiga härtill, dra tillbaka sina medgivanden i form av befrielse av tullar på import av varor från gemenskapen. Även efter det att den amerikanska regeringen fått detta bemyndigande hade den möjlighet att fortsätta att lösa tvisten med gemenskapen utan att vidta motåtgärder mot densamma.
- 180 Det var även med utövande av ett utrymme för eget skön som de amerikanska myndigheterna dels beslutade att låta ackumulatörer omfattas av motåtgärden, från vilken de själva undantog ackumulatörer från vissa av gemenskapens medlemsstater, dels fastställde tullsatsen för de tilläggstullar på import som de berörda varorna belades med till 96,5 procent.

- 181 Det är likväl så att Amerikas förenta stater varken hade kunnat få eller hade kunnat ansöka hos DSB om ett bemyndigande att upphäva sina tullmedgivanden på varor från gemenskapen i en omfattning motsvarande upphävandet eller minskningen av förmåner till följd av upprätthållandet av den omtvistade gemenskapsordningen för import av bananer, om denna ordning inte hade funnits och om inte DSB dessförinnan hade slagit fast att den inte var förenlig med WTO:s regler.
- 182 Det är nämligen på grundval av storleken av den skada som drabbat den amerikanska ekonomin på grund av den gemenskapsordning för import av bananer som bedömts vara oförenlig med WTO:s regler som DSB fastställde det handelsbelopp upp till vilket de amerikanska myndigheterna bemyndigades att upphäva sina tullmedgivanden gentemot gemenskapen.
- 183 Under dessa omständigheter skall tillbakadragandet av medgivandena gentemot gemenskapen, vilket innebar att en tilläggstull på import togs ut, anses utgöra en objektiv följd, i enlighet med det normala och förutsebara systemet för tvistlösning inom WTO som godtagits av gemenskapen, av den omständigheten att svarandeinstitutionerna upprätthöll en ordning för import av bananer som var oförenlig med WTO-avtalen.
- 184 Amerikas förenta staters ensidiga beslut att införa tilläggstull på import av ackumulatorer med ursprung i gemenskapen innebär således inte att orsakssambandet mellan den skada som påförandet av denna tilläggstull har orsakat sökandena och den omständigheten att svarandena behållit den omtvistade ordningen för import av bananer bryts.
- 185 Det var nämligen nödvändigtvis svarandeinstitutionernas agerande som ledde till att de amerikanska myndigheterna vidtog motåtgärden i enlighet med de förfaranden som inrättats enligt överenskommelsen och som godtagits av gemenskapen, vilket innebär att detta agerande skall anses utgöra den avgörande omständigheten för att skada uppkommit för sökandena till följd av införandet av den amerikanska tilläggstullen.

- 186 Redan innan DSB den 19 april 1999 bemyndigade Amerikas förenta stater att ta ut tilläggstullen, kände svarandestitutionerna till att de amerikanska motåtgärderna var nära förestående.
- 187 Amerikas förenta stater hade redan den 10 november 1998 offentliggjort den provisoriska förteckningen över de produkter från gemenskapen som de avsåg att belägga med en tilläggstull. Den 21 december 1998 bekräftade de amerikanska myndigheterna att denna tilläggstull snart skulle börja att tillämpas, med en tullsats på 100 procent.
- 188 Redan den 3 mars 1999, det datum då gemenskapsexportörerna ålades en skyldighet att ställa en bankgaranti på 100 procent av värdet på de berörda importvarorna, måste svarandena ha känt till Amerikas förenta staters bestämda avsikt att införa en tilläggstull. Något tvivel härom kunde inte kvarstå efter pressmeddelandet den 9 april 1999 från den särskilde representanten som tillkännagav förteckningen över de produkter som skulle beläggas med tilläggstull.
- 189 Svarandenas invändningar om att det inte finns något som helst samband mellan den omtvistade ordningen för import av bananer och sökandenas påstådda beslut att betala tilläggstull, att sökandena inte hade någon skyldighet att fortsätta sälja sina ackumulatörer på den amerikanska marknaden och slutligen att sökandena hade möjlighet att omförhandla priset på sina produkter eller exportera dem till andra marknader saknar samtliga betydelse för frågan huruvida det föreligger ett tillräckligt orsakssamband.
- 190 Sådana överväganden, som enbart avser de åtgärder som sökandena skulle ha kunnat vidta för att undgå att betala tilläggstullen och för att minska sin kommersiella skada, kan inte påverka bedömningen att det finns ett tillräckligt direkt orsakssamband mellan svarandenas agerande och den skada som uppkommit för sökandena till följd av införandet av tilläggstullen.

191 Det skall således anses att det finns ett sådant direkt orsakssamband som krävs mellan gemenskapsinstitutionernas agerande avseende import av bananer till gemenskapen och den skada som sökandena lidit till följd av införandet av den amerikanska tilläggstullen.

Huruvida den skada som uppkommit för sökandena är av onormal och särskild karaktär

— Parternas argument

192 Sökandena anser att skadan är av onormal och särskild karaktär till följd av den dubbla diskriminering som svarandeinstitutionernas agerande innebär.

193 För det första drabbar tilläggstullen den mycket speciella kategorin av ekonomiska aktörer som finns upptagna på en särskild förteckning som upprättats av de amerikanska myndigheterna.

194 Sökandena anser att de har diskriminerats i förhållande till andra företag som bestraffades med motåtgärder, eftersom de själva fick bära nästan 6 procent av det totala beloppet på 191,4 miljoner USD som anges i beslutet från den amerikanska regeringen om införande av motåtgärderna.

195 Sökandena anser sig under alla omständigheter inte endast vara föremål för diskriminering i förhållande till de företag som producerar industriackumulatörer, utan även i förhållande till alla företag inom gemenskapen, eftersom alla företag kunde bli föremål för sanktionsåtgärder.

- 196 För det andra har sökandena betonat att det inte kan anses vara en normal risk för ett företag att plötsligt bli skyldigt att erlägga orimligt höga tullar på sin export till följd av en handelstvist som uppkommit på ett annat område än det inom vilket företaget har sin verksamhet.
- 197 Sökandena har tillagt att intresset av att upprätthålla vissa bestämmelser avseende den gemensamma organisationen av bananmarknaden inte rimligen kan anses utgöra en grundläggande målsättning av allmänt intresse för gemenskapen, som är så viktig att den rättfärdigar negativa följder för vissa aktörer. Det är här inte fråga om ett upphävande utan om en anpassning av gemenskapsordningen för import av bananer till WTO:s rättsordning.
- 198 Svarandeinstitutionerna har genmält att villkoren avseende en onormal och särskild skada inte är uppfyllda i förevarande mål. Sökandenas situation på den amerikanska marknaden skulle ha kunnat förändras när som helst på grund av ensidiga rättsakter antagna av medlemsstaterna eller till följd av avtal mellan gemenskapen och Amerikas förenta stater. Vidare är inte den personkrets som berörs av de amerikanska åtgärderna så begränsad att de kan anses ha lidit onormal och särskild skada.
- 199 En enskild kan enligt svarandena endast lida en onormal och särskild skada om han drabbas i särskilt hög grad eller på ett annorlunda och mer ingripande sätt än alla andra ekonomiska aktörer (domstolens dom av den 6 december 1984 i mål 59/83, Biovilac, REG 1984, s. 4057, punkt 28; svensk specialutgåva, volym 7, s. 701). Den amerikanska tilläggstullen drabbade emellertid tvärtom alla exportörer av ackumulatörer med ursprung i gemenskapen till Förenta staterna i samma utsträckning.
- 200 Även om domstolen tidigare har hänvisat till ett visst ansvar för oproportionerliga förluster som vissa aktörer fått lida till följd av lagenligt antagna rättsakter (domen i det ovan i punkt 157 nämnda målet De Boer Buizen mot rådet och kommissionen,

punkt 17), var det emellertid i det fallet, till skillnad från i förevarande mål, fråga om en rättsakt som innebar en begränsning av handeln och som hade antagits av gemenskapen. De ifrågavarande företagen kunde endast få skadestånd på villkoret att de lidit ekonomisk skada som var oproportionerlig i förhållande till övriga distributörer av samma varor.

- 201 Höjningen av de amerikanska importtullarna, som genomfördes efter fem månaders förvarning, utgör inte en händelse som kan betecknas som onormal, dels på grund av att det enligt WTO-avtalen, och även — sedan år 1947 — enligt GATT, är möjligt att ändra tullarna enligt artikel XXVIII i GATT, dels på grund av att det finns olika handelspolitiska skyddsåtgärder som på motsvarande sätt medför tullhöjningar.

— Förstainstansrättens bedömning

- 202 Vad beträffar sådan skada som näringsidkare kan lida till följd av gemenskapsinstitutionernas verksamhet gäller att en skada är onormal när den går utöver de ekonomiska risker som verksamhet inom den berörda sektorn är förenad med, och att den är särskild när den påverkar en särskild kategori näringsidkare på ett oproportionerligt sätt (dom av den 28 april 1998 i det ovan i punkt 155 nämnda målet Dorsch Consult mot rådet och kommissionen, punkt 80, och domen i det ovan i punkt 89 nämnda målet Afrikanische Frucht-Compagnie och Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert mot rådet och kommissionen, punkt 151).
- 203 I förevarande fall är det inte fastställt att sökandena har lidit en skada som går utöver de risker som deras exportverksamhet är förenad med, till följd av att gemenskapsordningen för import av bananer är oförenlig med WTO-avtalen.

- 204 Det är korrekt att avtalet om upprättande av WTO, såsom det framgår av avtalets ingress, syftar till att inrätta ett integrerat multilateralt handelssystem som innefattar resultaten av tidigare handelsförhandlingar.
- 205 Det skall emellertid konstateras att risken för att tullmedgivanden upphävs, vilket är en åtgärd som föreskrivs i WTO-avtalen och är den åtgärd som är aktuell i förevarande fall, är en av de risker som ingår i det nuvarande internationella handelssystemet. Varje aktör som beslutar sig för att saluföra sina produkter på marknaden i en av de stater som är medlemmar i WTO utsätter sig således ofrånkomligen för denna risk.
- 206 Såsom sökandena själva har påpekat betonas i skiljedomarnas beslut av den 9 april 1999 att upphävandet av medgivanden enligt artikel 22.1 i överenskommelsen är en tillfällig åtgärd och att upphävandet syftar till att få den berörda medlemmen att efterkomma DSB:s rekommendationer och utslag.
- 207 Det följer vidare av artikel 22.3 b och c i överenskommelsen, vilken är ett internationellt instrument som har varit föremål för offentliggörandeåtgärder som är ägnade att säkerställa att gemenskapsaktörerna känner till detsamma, att den klagande WTO-medlemmen kan söka upphäva medgivanden eller andra skyldigheter inom andra områden än det där panelen eller överprövningsorganet funnit att den berörda medlemmen gjort sig skyldig till en överträdelse, inom ramen för samma avtal eller ett annat WTO-avtal.
- 208 Sökandenas uppfattning, att möjligheten att ett tredje land vidtar motåtgärder till följd av en tvist som uppkommit inom ett helt annat område än deras inte kan anses utgöra en normal risk, är således felaktig.

- 209 Härav följer att de risker som sökandenas saluföring av sina ackumulatorer därmed kunde utsättas för på den amerikanska marknaden inte kan anses avvika från de normala riskerna i den internationella handeln såsom den för närvarande är organiserad.
- 210 Sökandena har för övrigt själva i sina skrivelser påpekat att de tullmedgivanden i form av den ursprungliga importtullen med den reducerade tullsatsen på 3,5 procent som förhandlats fram med Amerikas förenta stater inte var av beständig karaktär.
- 211 Under dessa omständigheter kan det inte anses att sökandena lidit en onormal skada.
- 212 Detta konstaterande är tillräckligt för att utesluta rätt till skadestånd. Det är således inte nödvändigt att förstainstansrätten prövar huruvida villkoret att skadan är av särskild karaktär är uppfyllt.
- 213 Härav följer att sökandenas skadeståndstalan inte kan vinna bifall på den grunden att gemenskapen skulle ha ådragit sig utomobligatoriskt skadeståndsansvar på grund av ett icke rättsstridigt agerande av dess organ.
- 214 Av det ovan anförda följer att talan skall ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

- 215 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats.
- 216 Rådet och kommissionen har yrkat att sökandena skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökandena har tappat målet skall de förpliktas att bära sina rättegångskostnader och att ersätta de båda svarandeinstitutionernas rättegångskostnader.
- 217 Enligt artikel 87.4 första stycket i rättegångsreglerna skall medlemsstater som har intervenerat i ett mål bära sina rättegångskostnader.
- 218 Härav följer att Konungariket Spanien skall bära sin rättegångskostnad.

Mot denna bakgrund beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (stora avdelningen)

följande:

1) Talan ogillas.

- 2) **Sökandena skall bära sina rättegångskostnader och ersätta rådets och kommissionens rättegångskostnader.**
- 3) **Konungariket Spanien skall bära sin rättegångskostnad.**

Vesterdorf

Lindh

Azizi

Pirrung

Legal

García-Valdecasas

Tiili

Cooke

Meij

Vilaras

Forwood

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 december 2005.

Justitiesekreterare

Ordförande

E. Coulon

B. Vesterdorf

Innehållsförteckning

Tillämpliga bestämmelser	II - 5400
Bakgrund till tvisten	II - 5407
Förfarandet	II - 5415
Parternas yrkanden	II - 5417
Upptagande till sakprövning	II - 5418
Anmärkningen att ansökan inte uppfyller kraven i artikel 44.1 c i rättegångsreglerna	II - 5419
Parternas argument	II - 5419
Förstainstansrättens bedömning	II - 5420
Förstainstansrättens behörighet	II - 5421
Parternas argument	II - 5421
Förstainstansrättens bedömning	II - 5422
Prövning i sak	II - 5424
Gemenskapens ansvar för rättsstridigt agerande av dess organ	II - 5424
Parternas argument	II - 5425
— Det rättsstridiga agerande som läggs svarandeinstitutionerna till last ...	II - 5425
— Den rättsliga karaktären av de bestämmelser som svarandena påstås ha åsidosatt	II - 5428
— Frågan huruvida de påstådda överträdelserna är allvarliga	II - 5429
	II - 5457

Förstainstansrättens bedömning	II - 5430
— Den prejudiciella frågan huruvida WTO-reglerna kan åberopas	II - 5430
— Undantaget avseende att gemenskapen avsett att fullgöra en särskild förpliktelse vilken den åtagit sig inom ramen för WTO	II - 5432
— Undantaget avseende uttryckliga hänvisningar till vissa bestämmelser i WTO-avtalen	II - 5438
Analog tillämpning av principen om utomobligatoriskt skadeståndsansvar för medlemsstaterna	II - 5440
Gemenskapens skadeståndsansvar då dess organ inte har agerat rättsstridigt	II - 5441
Principen om gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar då dess organ inte har agerat rättsstridigt	II - 5441
— Parternas argument	II - 5441
— Förstainstansrättens bedömning	II - 5442
Huruvida det föreligger en faktisk och säker skada	II - 5443
— Parternas argument	II - 5443
— Förstainstansrättens bedömning	II - 5444
Orsakssambandet mellan den skada som uppkommit och svarandeinstitutionernas agerande	II - 5445
— Parternas argument	II - 5445
— Förstainstansrättens bedömning	II - 5447
Huruvida den skada som uppkommit för sökandena är av onormal och särskild karaktär	II - 5450
— Parternas argument	II - 5450
— Förstainstansrättens bedömning	II - 5452
Rättegångskostnader	II - 5455